

Pregledni znanstveni članek/Article (1.02)

Bogoslovni vestnik/Theological Quarterly 85 (2025) 3, 763—774

Besedilo prejeto/Received:09/2025; sprejeto/Accepted:09/2025

UDK/UDC: 27-472:159.942

DOI: 10.34291/BV2025/03/Segula

© 2025 Šegula, CC BY 4.0

Andrej Šegula

Čustva v luči „Pravilnika za katehezo“

Emotions in the Light of the “Directory for Catechesis”

Povzetek: Prispevek analizira vlogo čustev v katehezi ob upoštevanju novega „Pravilnika za katehezo“, ki zagovarja celostni pristop h katehetski formaciji. Zgodovinski pregled kaže, da so bila čustva v verskem poučevanju kot vez med doktrinalnim znanjem in osebnim izkustvom vere sicer stalno navzoča, a so bila pogosto razumljena kot motnja pri objektivnem sprejemanju nauka. Sodobni dokumenti Cerkve pa čustva vidijo kot nepogrešljiv del katehetskega procesa – čustva namreč omogočajo poglobljeno osebno povezanost z verskimi vsebinami in krepijo evangelizacijsko razsežnost kateheze. Med metodami, ki ta pristop udeležajo, so interaktivno učenje, reflektivne tehnike, umetnost, glasba, pripovedovanje in igre vlog, ki ustvarjajo prostor za čustveno doživljanje in osebno refleksijo ter spodbujajo empatijo in skupnostno izkušnjo. V prihodnje se predvideva še izrazitejša uporaba čustvene inteligence katehetov – ti naj bi namreč s primerno formacijo razvili občutljivost za čustvene potrebe naslovnikov. Prispevek sklepa poudarek, da čustva niso le dopolnilo kateheze, temveč njen konstitutivni element, ki omogoča oblikovanje celostne vere, v kateri se prepletajo razum, srce in duhovna izkušnja.

Ključne besede: čustva, Pravilnik za katehezo, evangelizacija, vera, verska vzgoja

Abstract: The article analyzes the role of emotions in catechesis in light of the most recent “Directory for Catechesis”, which advocates a holistic approach to religious formation. A historical overview shows that emotions, though constantly present in religious teaching as a link between doctrinal knowledge and the personal experience of faith, were often regarded as a disturbance to the objective reception of doctrine. Contemporary Church documents, however, position emotions as an indispensable part of the catechetical process, as they enable a deeper personal connection with religious content and strengthen the evangelizing dimension of catechesis. Among the methods that implement this approach are interactive learning, reflective techniques, art, music, storytelling, and role-playing, all of which create space for emotional experience and personal reflection while fostering empathy and communal learning. Looking ahead, a stronger integration of catechists’ emotional intelligence is anticipated, whereby appropriate formation should cultivate sensitivity to the emotional

needs of those they serve. The article concludes that emotions are not merely an addition to catechesis but rather its constitutive element, making possible the formation of a holistic faith in which intellect, heart, and spiritual experience are interwoven.

Keywords: emotions, Directory for Catechesis, evangelization, faith, religious education

1. Uvod

Čustva so bila v zgodovini kateheze dolgo razumljena kot moteč dejavnik pri posredovanju vere, saj naj bi ovirala racionalno razumevanje nauka.¹ Vendar pa razvoj po II. vatikanskem koncilu in sodobni dokumenti, zlasti „Pravilnik za katehezi“ (PK), jasno potrjujejo, da vera ne nagovarja le razuma, temveč tudi srce. Čustva niso obrobni dodatek, temveč bistveni most med znanjem in izkušnjo, med naukom in osebnim srečanjem z Bogom.

Novi „Pravilnik za katehezi“ se umešča v tradicijo splošnih katehetskih pravilnikov iz let 1971 in 1997, a z odločnim poudarkom na evangelizacijski, antropološki in pastoralni razsežnosti kateheze (Ilunga Nkulu 2021, 157–168). Ta je razumljena kot prostor »osebnega srečanja, življenjskega spremljanja in notranje rasti« (PK, 3–18) – čustva pa so sestavni del tega procesa. V sodobnem pastoralnem kontekstu, zaznamovanem z iskanjem smisla, pristnosti in odnosov, zato vprašanje čustvene inteligence katehetov in čustvene občutljivosti katehetskih metod za prenos in uresničevanje vere postaja ključnega pomena (Montisci 2023, 183–184).

Pričujoči prispevek analizira razvojno pot razumevanja čustev v katehezi, predstavlja temeljne poudarke „Pravilnika za katehezi“ glede čustvenega nagovora in opozarja na nekatere sodobne prakse, ki potrjujejo, da je vključitev čustev v katehezo za celovit duhovni in osebni razvoj vernikov nujna.

2. Zgodovinski okvir: od doktrine k doživeti veri

Zgodovinski razvoj kateheze kaže premik od vsebinsko in razumsko utemeljenega pouka k bolj celostnemu pristopu. V preteklosti so bila čustva pogosto razumljena kot nekaj subjektivnega in nepredvidljivega, pri sprejemanju verskih resnic celo kot motnja. Zato so v katehetski praksi prevladovali pristopi, osredinjeni na razlago in pomnjenje nauka, pri čemer je bila afektivna razsežnost večinoma prezrta. Kljub temu so bila čustva v življenju Cerkve vedno prisotna, čeprav pogosto neizrečeno – v osebni izkušnji vere, v molitvi, v ljudski pobožnosti in umetnosti (Vodičar

¹ Članek je nastal v okviru projekta J6-50212 „Moč čustev in status ženskih likov v različnih literarnih žanrih Stare zaveze“ ter programa P6-0269 „Religija, etika, edukacija in izživi sodobne družbe“. Oba raziskovalna okvira usmerjata pozornost na vlogo čustev kot konstitutivni del človekovega doživljanja in oblikovanja identitete, kar se kaže tako v svetopisemskih besedilih kot v sodobni katehetski praksi. Za podporo tej raziskavi niso bili ustvarjeni nobeni novi podatki.

2024, 10). Že od nekdaj so predstavljala most med doktrinalnim znanjem in osebnim srečanjem z Bogom. Kot zavestno sestavino kateheze pa jih Cerkev obravnava šele v sodobnejšem času.

Z vidika teološko-pedagoškega razumevanja je treba posebej izpostaviti Jezusa kot prvega in najpopolnejšega kateheta. Njegovo oznanjevanje ni bilo zgolj posredovanje informacij, temveč osebno srečanje. Vsakega človeka je nagovarjal celostno – kot bitje z razumom, telesom in čustvi. Evangeljski zapisi njegovo čustveno razsežnost jasno potrjujejo: ob Lazarjevem grobu je bil ganjen (Jn 11,35), usmilil se je vdove iz Naima (Lk 7,13), razjezil se je nad hinavščino farizejev (Mr 3,5) in bil pretresen ob izgubi prijatelja. Njegov katehetski pristop je bil prežet s sočutjem, pozornostjo in osebnim odnosom, kar ostaja sodobni katehezi temeljni zgled.

Z drugim vatikanskim koncilom (1962–1965) se začenja prelomno obdobje, v katerem Cerkev vedno bolj posluša človeka – ne le kot poslušalca nauka, temveč kot celostno osebo. Pastoralna konstitucija o Cerkvi v sedanjem svetu („*Gaudium et spes*“) poudarja človekovo iskanje smisla in nalogo Cerkve, da nagovori njegovo notranjost, tudi srce. Dokument v uvodu izrečno pravi: »Po skoraj soglasnem mišljenju verujočih in neverujočih ljudi je vse, kar biva na zemlji, treba naravnati na človeka kot na središče in vrh vsega zemeljskega.« (GS, 1)

V smeri čustveno občutljive kateheze je pomembno prispeval tudi papež Pavel VI., in sicer z apostolsko spodbudo „*Evangelii nuntiandi*“ (1975), v kateri pričevanje označuje kot osrednjo obliko evangelizacije, ki vključuje osebno izkušnjo: »Sodobni človek bolj posluša pričevalce kakor učitelje, in če posluša učitelje, jih posluša zato, ker so pričevalci.« (EN, 21)

Podobno poudarja sv. Janez Pavel II. v apostolski spodbudi „*Catechesi tradendae*“ (1979), kjer ugotavlja, da če kateheza ne upošteva življenjskih okoliščin posameznika in ne osvetljuje njegovega vsakdanjega bivanja, potem ostaja okrnjena: »Kateheza ni popolna, če se ne dotika človekovega življenja.« (CT, 29) S tem se začenja razvoj celostne kateheze, ki se uveljavlja tudi v praksi. Tu pomembno vlogo igrajo sodobna psihološka in pedagoška dognanja, ki potrjujejo, da učenje brez čustvene angažiranosti ostaja površinsko. Illeris še posebej izpostavlja afektivno dimenzijo učenja, ki poudarja pomen motivacije, čustev in volje kot spodbude za uspešen učni proces (Illeris 2009, 11).

To zavest sistematično povzema in pogloblja „Pravilnik za katehezo“, ki poudarja, da kateheza ne more biti zgolj posredovanje vsebine, temveč mora postati prostor »osebnega srečanja, življenjskega spremljanja in notranje rasti« (PK, 3–18). Kateheza je poklicana nagovarjati srce in duha, osebo v njeni konkretni čustveni in duhovni resničnosti ter se odzivati na bivanjske izzive sodobnega človeka (PK, 6–8).

Razvoj kateheze potrjuje, da je pristna vera mogoča le tam, kjer se razumska in čustvena razsežnost dopolnjujeta. Čustva niso motnja, temveč most, ki znanje povezuje z življenjsko izkušnjo in vernika vodi v pristno srečanje z Bogom (Platovnjak 2024, 512–513; 522).

3. Sodobni pristop: „Pravilnik za katehezo“ in čustva

„Pravilnik za katehezo“ predstavlja pomembno vsebinsko in pastoralno nadgradnjo predhodnih dveh pravilnikov iz let 1971 in 1997. Medtem ko je prvi pravilnik nastal kmalu po II. vatikanskem koncilu in se osredotočil na strukturo in organizacijo kateheze, je drugi (1997) povzel vsebino „Katekizma Katoliške Cerkve“ in podal sistematično katehetskega oznanila. Tretji pravilnik zaznamuje izrazit antropološki in pastoralni poudarek: človeka razume kot celostno osebo – kot bitje, ki veruje z razumom, telesom in srcem. V tem okviru imajo čustva novo, pomembno mesto (Nkulu 2021, 161–165).

3.1 Čustvena občutljivost otrok in pubertetnikov

Kateheza naj pri predpubertetnikih odgovarja na njihovo dovzetnost za čustvene in odnosne dražljaje. Razvoj osebne vere se pri njih pogosto prepleta z oblikovanjem identitete, zato je potrebno posebej občuteno spremljanje: »Veliko znamenj kaže, da je predpuberteta življenjsko obdobje, ki ima svojo značilnost prehoda od znane in varnega v nekaj novega in neznanega. Po eni strani lahko to povzroči zagon in navdušenje, po drugi strani pa izzove občutke zmede in izgubljenosti.« (PK, 246)

3.2 Vzgoja kateheta za čustveno zrelost

Da bi katehetski proces lahko odgovarjal na čustvene potrebe vernikov, mora katehet v čustveni stabilnosti in notranji enotnosti rasti tudi sam. V „Pravilniku za katehezo“ najdemo več mest, ki izrecno poudarjajo pomen osebnostne in čustvene zrelosti kateheta. Najbolj jasno je to izraženo v členu 139, kjer lahko preberemo: »Katehet je povabljen, da nenehno raste iz svoje osnovne začetne zrelosti in zori v čustvenem ravnotežju, razvija kritičnost, notranjo enotnost in svobodo.« (PK, 139) Ta odlomek čustveno dimenzijo neposredno povezuje z osebno rastjo kateheta kot bistvenim delom njegove poklicanosti. Poleg tega „Pravilnik“ na več mestih poudarja, da kateheza ni zgolj intelektualno posredovanje vsebine, temveč proces, ki zahteva osebno zrelost in duševno uravnovešeno kateheta. Vzgoja katehetov mora zato vključevati samorefleksijo, notranjo enotnost, pa tudi sposobnost prepoznavanja in spremljanja čustvenih potreb drugih (PK, 113; 139).

3.3 Umetnost kot čustveni nagovor

Umetnost ima v katehezi posebno vlogo, saj lahko nagovarja najgloblja čustva in sproža notranjo duhovno dinamiko, ki vodi k spreobrnjenju. „Pravilnik za katehezo“ tako izrecno poudarja moč podob, ki niso zgolj estetski okras, temveč sredstvo notranje preobrazbe: »[P]odob, ki /.../ so se dotaknile najglobljih želja in čustev, vodijo do notranjega spreobrnjenja.« (PK, 209) ‚Slovnica‘ oblik in barv dopušča, da krščansko umetnost ‚beremo‘ kot srečanje med nebom in zemljo, med Bogom in človekom (Rožman 2024, 7). V tem smislu umetnost presega površinsko estetsko doživljanje in postaja duhovno-pedagoško sredstvo, ki katehezi odpira pot do človekove notranje občutljivosti.

Podobno v mistagoškem kontekstu dokument opozarja, da simboli, različni umetniški izrazi in liturgične oblike niso zgolj postranski elementi, ampak poti, po

katerih se vernik čustveno in duhovno približuje skrivnosti vere (PK, 86; 209). Z učlovečenjem Božjega Sina postane vidno sporočilo nevidnega Očeta. Zato Cerkev umetnost potrebuje, saj je ta zmožna utelešeno Besedo oznanjati po barvah, zvokih in oblikah (Rožman 2019, 3). Umetnost tako omogoča, da kateheza človeka nagovori celostno in seže v tisto dimenzijo njegove osebnosti, ki je razum sam ne zmore doseči.

Poseben poudarek „Pravilnik za katehezo“ namenja tudi glasbi, ki z ritmom, melodijo in besedilom ustvarja prostor za doživetje skrivnosti. V členu 211 breme, da glasbeni izrazi ne nagovarjajo zgolj razuma, temveč »odpirajo srce in ustvarjajo ugodno razpoloženje za srečanje z Bogom« (PK, 211). Glasba presega svojo estetsko funkcijo in postaja nosilka sporočila evangelija, saj vernika čustveno oblikuje, ga vodi k molitvi in notranji zbranosti ter pogloblja izkušnjo občestva. V katehetskem kontekstu glasba omogoča globljo osebno identifikacijo in doživljanje vere, ki sega onkraj besed.

3.4 Molitev kot čustvena govorica vere

Molitvena vzgoja v katehezi presega učenje besedilnih obrazcev in se usmerja v oblikovanje notranje drže vernika. „Pravilnik za katehezo“ tako poudarja, da molitev vključuje tudi učenje čustvene govorice vere. Jezusov odnos do Očeta je v evangelijih izražen z bogatimi čustvenimi otenki, ki jih je treba vernikom približati: »Učiti se moliti z Jezusom pomeni moliti z istimi čustvi, s katerimi se je on obračal na Očeta: češčenje, hvalnica, zahvala, sinovsko zaupanje, vdana prošnja.« (PK, 86) Molitev postaja prostor, kjer vernik oblikuje notranjo občutljivost za Božjo bližino in gradi osebni odnos z njim.

Pravilnik nadalje poudarja, da kateheza molitve ne sme predstavljati le, kot da gre za predmet poučevanja, temveč mora vanjo dejansko uvajati: »Kateheza mora poučevati o molitvi, toda prav tako mora uvajati v molitev: s pomočjo molitvenih obrazcev in obredov ter predvsem z izkušnjo molitve same.« (PK, 87) Molitev je torej doživeta izkušnja, ki nagovarja srce in odpira prostor za čustveno ter duhovno rast.

V mistagoškem okviru je molitvena kateheza za pristno uvajanje v skrivnosti vere opredeljena kot bistvena (PK, 88), saj verniku omogoča vstop v liturgično dogajanje ne le z razumom, temveč tudi s srcem in čustvi. Hkrati pa „Pravilnik“ opozarja na nevarnost, da bi molitev zapadla v subjektivizem ali prazno čustvenost brez vsebine, zato poudarja, da mora vedno izhajati iz Božje besede in v njej najti svoj temelj (PK, 89). V mistagoškem okviru se poudarja, da je molitvena kateheza bistvena za poglobljeno doživljanje zakramentov (Lacroix 2021, 190–193).

„Pravilnik za katehezo“ v nadaljevanju poudarja pomen mistagoškega pristopa, ki vernika v skrivnosti vere uvaja postopoma – preko liturgije, obredov in simbolnega izraza (PK, 88). Pri tem molitev zavzema pomembno mesto, saj verniku omogoča, da v liturgičnem dogajanju ne sodeluje zgolj z razumom, ampak tudi s srcem in čustvi. Liturgija je tako prepoznana kot privilegiran prostor, kjer se prepletajo kognitivna, afektivna in duhovna razsežnost.

„Pravilnik za katehezo“ opozarja na nevarnost, da bi kateheza molitve zapadla v subjektivizem. Zato poudarja, da mora molitev vedno temeljiti na Božji besedi, iz katere črpa svojo resničnost in vsebino (PK, 89). Čustva so torej res nepogrešljiva razsežnost molitve, toda vedno povezana z Božjo besedo in občestvenim izročilom Cerkve, ki molitev varuje pred zapiranjem v subjektivno doživetje.

Povzamemo lahko, da molitvena kateheza vernika oblikuje tako, da se ta nauči moliti z Jezusovimi čustvi in ob tem dozoreva v osebnem odnosu do Boga. Hkrati pa kateheza skrbi, da se čustva ne absolutizirajo, ampak so osmišljena – in usmerjena v razodetje. Tako molitev ostaja privilegiran prostor, kjer se povezujejo razum, srce in duh in kjer se oblikuje celostna vera (PK, 86; 88; 89; 107).

3.5 Kritika senzacionalizma in manipulacija čustev

„Pravilnik za katehezo“ ne ostaja slep za nevarnosti, ki spremljajo čustveno razsežnost vere. Posebej opozarja na tveganje manipulacije z religioznimi čustvi, ki lahko pristno versko izkušnjo izkrivijo. V členu 339 beremo: »Ta tveganja [pri ljudski pobožnosti] so se še povečala v kulturi medijev, saj ti spodbujajo čustveni in senzacionalni vidik verskih pojavov, pogosto samo zaradi ekonomskih interesov.« (PK, 339) Dokument s tem jasno pokaže, da čustva pri veri niso problematična sama po sebi, vendar so lahko zlorabljeni, kadar postanejo sredstvo za manipulacijo ali zaslužek.

Pravilnik poudarja, da mora kateheza vernikom pomagati razlikovati med pristno čustveno izkušnjo vere, ki vodi k srečanju z Bogom, in površinskim senzacionalizmom, ki zasenči bistvo evangelija. Zdrav pristop k čustvom je tisti, ki gradi osebno vero in občestveno povezanost, ne pa tisti, ki išče vznemirjenje ali zunanje učinke (Vodičar 2024a, 895). Zato je naloga kateheta, da čustva osmisli v luči razodetja in jih usmeri k notranji rasti, obenem pa kritično opozarja na pasti komercializacije in medijskega izkrivljanja religioznih pojavov.

S tem „Pravilnik za katehezo“ potrjuje, da je čustvena dimenzija sestavni del kateheze, vendar vedno podvržena razločevanju. Dokument opozarja: »Potrebno je izogibati se nevarnosti, da bi se ljudska pobožnost popačila z izkrivljanjem njenega bistva ali z zlorabami, ki lahko vodijo v praznovanje brez resničnega duha, v subjektivizem ali celo v izkoriščanje čustev.« (PK, 339) Verska čustva imajo svoj pomen le tedaj, ko vodijo k pristni izkušnji Boga, k zorenju v ljubezni in k poglobljeni pripadnosti Cerkvi.

Iz tega izhaja, da kateheza čustev ne sme obravnavati kot samostojen cilj, temveč kot sredstvo, ki vernika usmerja k resničnemu srečanju z evangelijem. Njihova pristna vloga je v tem, da podpirajo notranjo rast in oblikujejo človeka, ki zna svojo vero živeti celostno – z razumom, srcem in voljo. Čustva morajo biti vključena v dinamiko osebnega in občestvenega življenja vere, da lahko postanejo prostor Božje milosti in orodje evangelizacije.

3.6 Digitalna kultura in formacija čustev

Na oblikovanje čustvenih odzivov ter osebne identitete močno vpliva tudi sodobna digitalna kultura (Kraner 2023b). „Pravilnik za katehezo“ opozarja, da virtualni

svet ne posega le v informacijsko in komunikacijsko sfero, temveč ima neposreden vpliv na notranje doživljanje človeka: »[V]irtualni svet /.../ ima vpliv na obvladovanje čustev ali na proces razvoja osebne identitete.« (PK, 216) To pomeni, da digitalna kultura ne oblikuje le navad in vedenjskih vzorcev, ampak preoblikuje način, kako posameznik dojema samega sebe, svoje odnose in lastno vero (Guerette 2021, 214–217).

V členu 213 dokument poudarja, da digitalna kultura »predstavlja novo okolje za življenje in družbene odnose«, kjer se oblikujejo nove oblike komunikacije in izražanja (PK, 213). Kateheza mora upoštevati, da čustveno doživljanje vere v digitalnem svetu ne poteka le preko neposrednih osebnih stikov, temveč tudi skozi posredovane izkušnje v virtualnih skupnostih (Nežič Glavica 2024, 74).

Sodobna digitalna kultura oblikuje nove načine komuniciranja in povezovanja (Kraner 2023a), kar ima neposredne posledice tudi za katehezo. „Pravilnik za katehezo“ opozarja, da družbena omrežja niso zgolj tehnično orodje, temveč lahko prispevajo k evangelizaciji in človeškemu razvoju: »Družbena omrežja, poleg tega da so orodje za evangelizacijo, morejo biti dejavnik človeškega razvoja.« (PK, 215) Digitalni prostor postaja novo okolje za rast občestvenih odnosov, a hkrati prinaša tveganje fragmentiranosti in površinskosti – kadar nadomesti osebni stik in izkušnjo skupnosti (Nežič Glavica 2023, 1055).

Še izraziteje je ta vpliv razviden na čustveni ravni. Dokument poudarja, da se mora sodobni katehet zavedati, kako zelo globoko virtualni svet zaznamuje posameznika, zlasti najmlajše in najšibkeje: »Današnji katehet se mora zavedati, kako globoke sledi pušča za seboj virtualni svet, posebej pri najmlajših in najšibkejših, in kakšen vpliv ima ta svet na obvladovanje čustev ali na proces razvoja osebne identitete.« (PK, 216) Digitalna kultura tako neposredno oblikuje čustvene odzive in identitetne procese, kar za oblikovanje katehetskih pristopov odpira pomembna vprašanja.

Naloga kateheze je, da teh sprememb ne prezre, temveč jih prepozna in usmeri. Katehet mora razvijati občutljivost za nove oblike čustvenega izražanja, ki jih prinašajo digitalni mediji, in vernikom hkrati pomagati, da razlikujejo med površinskimi emocionalnimi dražljaji in tistimi, ki resnično vodijo k notranji rasti in osebemu srečanju z Bogom. Tako digitalna kultura lahko postane prostor označevanja in pričevanja – a samo, če je podvržena kritičnemu razločevanju in je vključena v proces oblikovanja celostne, zrele in odgovorne vere.

Kateheza ima nalogo, da digitalne kanale uporablja kot orodje evangelizacije, hkrati pa vernika oblikuje za kritično presojo in zrelo uporabo novih medijev. „Pravilnik za katehezo“ poudarja, da se Cerkev v digitalni kulturi ne sme zadovoljiti zgolj z enosmerno komunikacijo, temveč mora razvijati nove oblike izražanja, ki združujejo besedo, zvok in podobo: »Oblike digitalne komunikacije z možnostjo interakcije nudijo več možnosti. Nujno pa je, da si poleg tehničnega znanja pridobimo tudi učinkovite komunikacijske metode. Tako bomo zagotovili prisotnost pričevanja evangeljskih vrednot v medmrežju.« (PK, 214) Pri tem je čustvena razsežnost komunikacije nepogrešljiva, saj omogoča, da evangeljsko sporočilo človeka doseže v njegovi celoti – z razumom in s srcem.

Digitalna kultura torej predstavlja ambivalenten prostor: po eni strani odpira nove možnosti za čustveni nagovor, skupno izkušnjo in pričevanje, po drugi strani skriva nevarnosti površinske emocionalnosti, manipulacije in izgube globlje identitete. Naloga kateheze je, da v tem novem kontekstu čustva usmeri k zorenju v veri in oblikovanju pristnega občestva.

4. Temeljna spoznanja ob „Pravilniku za katehezo“

Sodobni človek je zaznamovan z iskanjem smisla, povezanosti in notranje pristnosti. Ta iskanja pa se ne odražajo le razumsko, temveč tudi in zlasti skozi čustveni svet. Prav zato se sodobna kateheza ne more več omejevati le na posredovanje nauka. Postati mora duhovna, notranja in človeška dejavnost, ki vključuje človekovo celoto – razum, voljo in čustva. Kot lahko beremo v „Pravilniku za katehezo“, mora kateheza predstavljati prostor osebnega srečanja, življenjskega spremljanja in notranje rasti (PK, 3, 18).

„Pravilnik za katehezo“ poudarja, da mora vsaka kateheza izhajati iz konkretnega življenja ljudi. Pri mistagoškem pristopu – tega dokument še posebej priporoča –, kateheza ni razumljena kot dodatek k verskemu pouku, ampak kot pot, po kateri se vernik postopoma uvaja v skrivnosti vere in se notranje približuje Bogu (PK, 2). Čeprav dokument v tej točki čustev izrecno ne omenja, je jasno, da mistagoški pristop vključuje celotnega človeka – tj. razum, voljo in čustva –, saj se vera oblikuje v živi povezanosti z osebnim in občestvenim izkustvom (Platovnjak in Mutanen 2023). Poleg tega dokument katehete spodbuja, naj razvijajo empatijo, sposobnost poslušanja, čustveno inteligenco in osebno razločevanje – kar so vse temeljne vzgojne naloge sodobne katehetske formacije (PK, 113; Platovnjak in Svetelj 2024).

Tudi v sodobnih slovenskih teoloških prispevkih se kaže jasno zavedanje o pomenu čustev v katehezi. Čustva niso razumljena zgolj kot individualni odziv, temveč kot univerzalna sila, ki oblikuje identiteto človeka in pogloblja medčloveške povezave. To je bilo posebej poudarjeno na mednarodnem simpoziju „Moč čustev“, kjer so bila čustva opredeljena kot temeljna prvina človeške izkušnje, kot »vir navdih, oblikovanja identitet in globlje medčloveške povezanosti« (Simpozij Moč čustev 2025). Kateheza, ki vključuje čustveni svet tako katehumenov kot tudi katehizirancev, zato presega golo posredovanje informacij in postane prostor pristnega srečanja z živim Bogom. Tako usmerjena kateheza človeka nagovarja v njegovi celoti – razum, srce in občutja –, spodbuja notranjo preobrazbo in vodi k zreli osebni veri, ne zgolj k formalnemu védenju.

Pomemben je tudi pogled na trenutni položaj. Danes se pomen čustev v praksi vedno bolj prepoznava, vendar njihova vključitev v konkretne katehetske ure še ni povsod sistematična. V nekaterih okoljih se čustva še vedno razumejo kot nekaj subjektivnega in za ‚resno‘ versko vzgojo ne povsem primerne. A izkušnje, sodobna psihologija in pastoralni dokumenti kažejo drugače: brez čustvene vključitve

nosti vera ostaja površinska, neponotranjena in krhka. Zgled tega spoznanja so tudi različni simpoziji in študijski dnevi. Na katehetskem simpoziju leta 2012 „Pravičen in ljubeč katehet“ je bilo jasno poudarjeno, da mora biti sodobni katehet čustveno občutljiv spremljevalec – nekdo, ki vero ne le posreduje, ampak jo pomaga doživeti (Katehetski simpozij 2012).

Dober primer sodobne prakse, ki poudarja čustveni angažma v katehezi, je model družinske kateheze (skupnost župnij Polzela in Andraž nad Polzelo). Pri tem pristopu se družine zberejo ob nedeljski maši, nato se razdelijo v skupine po starostih: to omogoča vstop v versko izkušnjo vsakemu družinskemu članu. Spletna stran Izbran.si poudarja: »Družinska kateheza je oblika srečevanja z verskimi vsebinami za celotno družino. Tako se hkrati dogaja kateheza za starše, najstnike, osnovnošolske otroke in predšolske otroke.« (Izbran.si 2025) Tako oblikovana kateheza spodbuja skupno izražanje vere, kjer se čustveni odzivi – skozi skupno molitev, razmišljanje in pogovor – naravno prepletajo z razumevanjem evangeljske vsebine. S tem družinska kateheza preseže manj učinkovito prenosno učno paradigmo ter postane prostor osebnega in skupinskega doživljanja vere.

Metoda *Godly Play*, ki jo je razvil Jerome W. Berryman na temelju pedagogike Montessori, predstavlja ustvarjalni pristop k verski formaciji otrok, kjer je v ospredju pripovedovanje svetopisemskih zgodb, tiho poslušanje, čudenje in notranji odziv. Bistvo vsake lekcije je po Berrymanu strukturirano pripovedovanje, ki se zaključuje z vprašanji »I wonder« (»Sprašujem se«), s katerimi se otrokom omogoča svobodno izražanje njihovih čustev, domišljije in misli: »Godly Play je metoda krščanske vzgoje in duhovnega spremljanja, ki ceni proces, odprtost, odkrivanje, skupnost in odnose enako kot končni rezultat.« (Berryman 2009, 12) Takšen pristop otrok ne usmerja v vnaprej določene odgovore, temveč jih spodbuja, da skozi igro, umetnost in molitev skrivnost Božje bližine odkrivajo sami. Posebna moč metode je v tem, da čustveni ambient – tišina, čudenje, svoboda odziva – ni razumljen kot dodatek, ampak kot ključen most do otrokove izkušnje vere in poglobljanja odnosa z Bogom.

Pravilnik za katehezo zelo jasno poudarja, da je namen kateheze živo srečanje s Kristusom, ki »zajame človeka v celoti: srce, razum in čute« (PK, 76). Takšna kateheza ne nagovarja le razuma, ampak tudi srce in notranji svet vernika, s čimer postaja prostor osebnega srečanja, življenjskega spremljanja in notranje rasti (PK, 18). Vera, ki nagovarja le razum, življenja ne more preobraziti; vera, ki se dotakne srca in čustveni svet človeka preobrazi, pa odpira prostor za spreobrnjenje, svobodo in novo življenje v Kristusu.

5. Vizija za prihodnost: kateheza, ki oblikuje srce

V sodobnem času, zaznamovanem s hitrimi spremembami in globokimi eksistencialnimi vprašanji, se kateheza sooča z izzivom, kako ostati živa, misijonarska in notranje prepričljiva. Ključ do tega je v poglobljeni povezavi med vero in osebnim doživljanjem.

njem, kjer čustva igrajo osrednjo vlogo. „Pravilnik za katehezo“ poudarja, naj kateheza ne ostaja omejena na intelektualni prenos vsebin, temveč postane prostor, kjer se oblikuje celoten človek. V središču katehetskega procesa je namreč živo srečanje s Kristusom, ki »zajame človeka v celoti: srce, razum in čute« (PK, 76). Kateheza je zato prostor »osebnega srečanja, življenjskega spremljanja in notranje rasti« (PK, 18). Takšen pristop vključuje tudi skrb za čustveno in duhovno zrelost vernika, saj vera ne nagovarja le razuma, temveč tudi srce. Istočasno dokument poudarja, da mora tudi katehet sam rasti »v čustvenem ravnotežju, notranji enotnosti in svobodi« (PK, 139), da lahko spremlja druge na njihovi poti vere. Takšna vera ni le prepričanje, ampak način bivanja, način gledanja na svet in ljudi – vedno bolj podoben Kristusovemu.

5.1 Razvoj čustvene in duhovne inteligence katehetov

Katehet ni zgolj posredovalec nauka, temveč spremljevalec, vzgojitelj in graditelj odnosov. To poslanstvo zato zahteva osebno stabilnost, čustveno zrelost in sposobnost, da v drugem človeku lahko začuti globljo življenjsko zgodbo. Brez te občutljivosti obstaja nevarnost, da bo vera predstavljena kot teorija, ne pa kot živa resničnost. „Pravilnik za katehezo“ poudarja, da mora kateheza vključevati celostno oblikovanje osebe, kar zajema tudi čustveno dimenzijo – saj je vera vedno povezana z osebnim doživljanjem in notranjo rastjo. Takšna drža kateheta omogoča, da kateheza postane prostor srečanja, spremljanja in preoblikovanja življenja.

5.2 Formacija, ki vključuje samorefleksijo in notranjo rast

Dokument posebej opozarja, da mora katehet nenehno napredovati v zrelosti in si prizadevati za čustveno ravnotežje, kritičnost, notranjo enotnost in svobodo (PK, 139). Le katehet, ki najprej sam raste v notranji integraciji, je sposoben na poti vere spremljati druge. V tem smislu je torej katehetova čustvena zrelost nujen pogoj za oblikovanje odnosa zaupanja in pristnega oznanjevanja (Boulongne in Narring 2021, 195–197).

5.3 Življenjske vsebine brez banalizacije evangelija

Pravilnik poudarja, da je kateheza prostor »osebnega srečanja, življenjskega spremljanja in notranje rasti« (PK, 18), kar jasno kaže, da čustva niso obrobni element, ampak bistvena sestavina formacije. Takšen katehetski pristop omogoča, da se znanje povezuje s čutenjem in duhovno rastjo in da kateheza preseže golo podajanje informacij. Le na ta način lahko kateheza postane resnično učinkovito orodje evangelizacije, ki nagovarja celotnega človeka – razum, srce in voljo – in ga vodi v osebno preobrazbo.

5.4 Kateheza, ki prepozna čustva kot prostor milosti

Čustva niso nasprotje vere, temveč prostor, kjer se vera lahko utelesi. Kateheza prihodnosti mora zato razvijati afektivno razsežnost vere – ne, da bi zapadla površinski čustvenosti, ampak zato, da so čustva osmišljena in jih usmerja svetloba vere. Ver-
nik ne pride poslušat le razlage, ampak išče odnos, izkušnjo bližine in srečanje. In prav to je osrčje vsake prave kateheze: da se zgodi srečanje – z drugimi in z Bogom.

Papež Frančišek v apostolski spodbudi „*Evangelii gaudium*“ jasno poudarja: »Vera raste, kadar je pričevana in izpovedana z veseljem in srčnostjo.« (EG, 7) To pomeni, da vera potrebuje čustveno razsežnost, saj srčnost vedno vključuje čustva. Ni srčnosti brez vznemirjenosti, brez sočutja, brez veselja in bolečine. Poleg tega Frančišek opozarja, da se »resnična vera ne more omejiti na zasebno sfero, ampak se izraža v življenju in odnosih.« (EG, 183) Če bo kateheza znala nagovoriti to razsežnost človeka, bo ostala živa in rodovitna – vero bo povezala z izkušnjo občestva in vsakdanjega življenja. Takšna kateheza presega pouk kot prenos informacij in postane prostor, kjer se ljudje naučijo verovati, ker vero doživljajo kot resničnost, ki preobraža njihova srca.

6. Sklep

Sodobni premisleki o prihodnosti kateheze kažejo, da se težišče njenega razvoja ne premika zgolj k metodični raznovrstnosti, temveč k poglobljeni človeškosti in čustveni pismenosti, ki oznanilo osmišljata v konkretnih življenjskih razmerah. „Pravilnik za katehezo“ jasno postavlja v središče živo srečanje s Kristusom, ki človeka zajame v celoti – srce, razum in čute –, zato kateheza ne more ostati omejena na intelektualni prenos, temveč mora nagovarjati notranji svet vernika in spodbujati njegovo osebno rast. Pri tem čustva za izkušnjo vere niso obrobna, temveč konstitutivna, saj predstavljajo most med spoznavnim in izkustvenim ter omogočajo, da se razodetje vgradi v življenjske odločitve in odnose.

Celostna kateheza terja tudi celostnega kateheta: dokument poudarja trajno formacijo, ki vodi v čustveno ravnotežje, kritičnost, notranjo enotnost in svobodo – brez tega namreč spremljanje drugih nevarno zdrsne v redukcijo vere na teorijo ali zgolj tehniko posredovanja. Kateheza, ki prepoznava afektivno razsežnost (v molitvi, umetnosti, glasbi, simbolih in digitalni kulturi), čustev ne instrumentalizira – razločuje in vključuje jih tako, da krepijo osebno in občestveno zorenje v veri. Tak pristop presega golo prenašanje znanja in oblikuje odgovorne, sočutne in zrele vernike, sposobne pričevanja v svetu.

Sklepamo, da bo kateheza prihodnosti prepričljiva toliko, kolikor bo resnično prostor srečanja, spremljanja in notranje rasti; toliko, kolikor bo oblikovala tako razum kot tudi srce, s tem pa omogočila, da se vera ne le uči, ampak tudi živi – in tako preobraža življenje v Kristusu.

Kratice

CT – Janez Pavel II. 1980 [*Catechesi tradendae*].

EG – Frančišek 2014 [*Evangelii gaudium*].

EN – Pavel VI. 2006 [*Evangelii nuntiandi*].

GS – Drugi vatikanski koncil 1980 [*Gaudium et spes*].

PK – Papeški svet za pospeševanje nove evangelizacije 2021 [Pravilnik za katehezo].

Reference

- Berryman, Jerome W.** 2009. *Teaching Godly Play: How to Mentor the Spiritual Development of Children*. New York: Church Publishing.
- Boulongne, Anne-Marie, in Isabelle Nar-ring.** 2021. La formation des catéchistes selon le Directoire de 2020. *Lumen Vitae: Revue internationale de catéchèse et de pastorale* 76, št. 2:195–204.
- Drugi vatikanski koncil.** 1980. *Gaudium et spes. O Cerkvi v sedanjem svetu. Pastoralna konstitucija. V: Koncilski odloki*. Ljubljana: Nadškofijski ordinariat v Ljubljani.
- Francišek.** 2014. *Evangelii gaudium. O oznanjevanju evangelija v današnjem svetu. Apostolska spodbuda*. Cerkevni dokumenti 136. Ljubljana: Družina.
- Guerette, Yves.** 2021. La catéchèse et l'annonce de l'Évangile dans la culture numérique. *Lumen Vitae: Revue internationale de catéchèse et de pastorale* 76, št. 2:213–223.
- Illeris, Knud.** 2009. *Contemporary Theories of Learning: Learning Theorists in Their Own Words*. London: Routledge.
- Ilunga Nkulu, Albertine.** 2021. Les trois Directoires catéchétiques lus sous l'angle de l'évangélisation. *Lumen Vitae: Revue internationale de catéchèse et de pastorale* 76, št. 2:157–168.
- Izbran.si.** 2025. *Družinska kateheza*. <https://izbran.si/druzinska-kateheza/> (pridobljeno 6. 9. 2025).
- Janez Pavel II.** 1980. *Catechesi tradendae. O katehezi v našem času. Apostolska spodbuda. Cerkevni dokumenti* 5. Ljubljana: Družina.
- Kraner, David.** 2023a. Osamljenost in raztresenost v mreži socialnih medijev. *Bogoslovni vestnik* 83, št. 4:1003–1022. <https://doi.org/10.34291/BV2023/04/Kraner>.
- . 2023b. The Internet, the Problem of Socializing Young People, and the Role of Religious Education. *Religions* 14, št. 4:523. <https://doi.org/10.3390/rel14040523>.
- Katoliška cerkev v Sloveniji.** 2025. *Simpozij Moč čustev: od antičnih in judovsko-krščanskih korenin do njihovega odmeva v svetovni in slovenski literaturi, umetnosti in kulturi*. <https://katoliska-cerkev.si/simpozij-moc-custev-25> (pridobljeno 7. 9. 2025).
- Lacroix, Roland.** 2021. Quand « kérygme » rime avec mystagogie. *Lumen Vitae: Revue internationale de catéchèse et de pastorale* 76, št. 2:181–193.
- Montisci, Ubaldo.** 2023. *La catechesi come atto educativo. Le indicazioni del Direttorio per la catechesi*. V: Marijana Mohorič, ur. *Novi Direktori* za katehezo (Izazov katehezi i pastoralu danas): zbornik radova mednarodnega znanstvenega simpozija, Zadar, Sveučilište u Zadru, 24.–25. september 2023, 181–197. Zadar: Sveučilište u Zadru.
- Nežič Glavica, Iva.** 2024. Ko se pri katehezi srečata »analogno« in »digitalno«. V: Janez Vodičar, ur. *Glas vpilajočega v digitalni goščavi: Oznanjevanje v času digitalne kulture*, 69–82. Ljubljana: Teološka fakulteta.
- . 2023. Pedagogika 3.0 ali oris edukacije v digitalni dobi. *Bogoslovni vestnik* 83, št. 4:1049–1060.
- Papeški svet za pospeševanje nove evangelizacije.** 2021. *Pravilnik za katehezo*. Cerkevni dokumenti 167. Ljubljana: Družina.
- Pavel VI.** 2006. *Evangelii nuntiandi. O evangelizaciji v današnjem svetu. Apostolska spodbuda*. Ljubljana: Slovenski katehetski urad.
- Platovnjak, Ivan.** 2024. Čustva žalovanja po smrti bližnje osebe pri starozaveznih ženskah. *Bogoslovni vestnik* 84, št. 3:511–524. <https://doi.org/10.34291/BV2024/03/Platovnjak>.
- Platovnjak, Ivan, in Arto Mutanen.** 2023. On Religious Knowledge. *Bogoslovni vestnik* 83, št. 1:21–32. <https://doi.org/10.34291/BV2023/01/Platovnjak>.
- Platovnjak, Ivan, in Tone Svetelj.** 2024. *Listening and Dialoguing with the World: A Philosophical and Theological-Spiritual Vision*. Ljubljana: Založba Univerze v Ljubljani. <https://doi.org/10.34291/9789612973490>.
- Pravičen in ljubeč katehet.** 2012. Ljubljana: Slovenski katehetski urad. <https://sku.rkc.si/wp-content/uploads/2020/04/sks-zbornik2012.pdf> (pridobljeno 7. 9. 2025).
- Rožman, Lucija.** 2019. *Kultura simbolne miselnosti*. Magistrsko delo. Teološka fakulteta Univerze v Ljubljani.
- . 2024. Odnosna razsežnost geometrijskih oblik v krstnici svetega Janeza v Neaplju. *Tretji dan* št. 3:4–11.
- Vodičar, Janez.** 2024. The homily as a way to the synodal Church: the possibility of building a responsible laity. *Polonia Sacra* 28, št. 1:7–28.
- . 2024a. Text and action: insights into the hermeneutic philosophy of Paul Ricœur for Church application. *Bogoslovna smotra* 94, št. 5:893–907.